

Література

1. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. №2755-17. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#n2399> (дата звернення: 17.11.2025).

УДК 336

А. Змієвський

(Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя, Україна)

ІНВЕСТИЦІЇ ДОМОГОСПОДАРСТВ В УКРАЇНІ В УМОВАХ ВІЙНИ

Zmievskii Artur

HOUSEHOLD INVESTMENTS IN UKRAINE IN WAR CONDITIONS

У мирний період інвестиційна активність домогосподарств традиційно виступає одним із ключових драйверів економічного розвитку, забезпечуючи приплив капіталу у фінансову систему, формування внутрішніх заощаджень та підтримку сукупного попиту. Проте з початком повномасштабної війни роль населення на інвестиційному ринку зазнала суттєвої трансформації. Аналіз заощаджень домогосподарств в Україні та їхнього впливу на економіку свідчить про нестабільність цього механізму, особливо в умовах кризових ситуацій. Внесок доходів від активних заощаджень у ВВП, податкові та загальні бюджетні надходження залишається відносно невеликим, що демонструє недостатню ефективність залучення цих ресурсів до економіки [1].

Попри це, в умовах обмеженого доступу України до зовнішніх фінансових ринків саме внутрішні ресурси, зокрема заощадження населення, набули особливого значення для підтримки фінансової стабільності та фінансування державних потреб. Інвестиції домогосподарств трансформувалися з інструмента примноження капіталу в один із механізмів макрофінансової стійкості, передусім через участь громадян у фінансуванні державного боргу. Така зміна економічної ролі населення підвищила значущість довіри до фінансових інститутів та ефективності державної фінансової політики.

Водночас інвестиційна діяльність домогосподарств у воєнний період перебуває під тиском комплексу стримувальних чинників. Високий рівень фізичних ризиків істотно знижує привабливість інвестування в реальні активи, зокрема нерухомість і підприємницьку діяльність. Зниження реальних доходів значної частини населення обмежує можливості формування заощаджень і змушує домогосподарства використовувати накопичені ресурси для покриття поточних потреб. Інфляційні та девальваційні очікування підривають довіру до традиційних інструментів заощаджень, а регуляторні обмеження на рух капіталу додатково звужують інвестиційний вибір громадян. Посилюють цю ситуацію й поведінкові фактори, насамперед страх, невизначеність та схильність до зберігання коштів у неформальних формах.

За таких умов стимулювання інвестицій домогосподарств набуває стратегічного значення для держави. Важливу роль у цьому процесі відіграє розвиток надійних державних фінансових інструментів, які поєднують відносну безпеку та доступність для широких верств населення. Не менш принциповим є збереження довіри до банківської системи як базового інституту акумулювання заощаджень та фінансового посередництва. Паралельно з цим зростає значення фінансової грамотності, формування у громадян навичок диверсифікації ризиків і усвідомлення ролі інвестицій

не лише у збереженні власного добробуту, а й у підтримці економічної стійкості держави.

У середньостроковій перспективі активізація інвестиційного потенціалу домогосподарств неможлива без удосконалення державної політики управління фінансовими ризиками, розвитку цифрових фінансових сервісів та стимулювання довгострокових форм заощаджень. Війна істотно змінила пріоритети економічної поведінки населення, проте водночас вона актуалізувала потребу у внутрішніх інвестиціях як одному з небагатьох стабільних джерел фінансування держави. Саме поєднання інституційної підтримки з боку держави та раціональної, адаптивної поведінки громадян створює передумови для збереження інвестиційного потенціалу навіть в умовах тривалої воєнної нестабільності.

Вагомим обмеженням для активізації інвестиційної діяльності домогосподарств залишається низький рівень розвитку національного фондового ринку, який не виконує повною мірою функцію трансформації заощаджень у довгострокові інвестиції. Обмежений перелік надійних фінансових інструментів, недостатня ліквідність, слабкий захист прав інвесторів та дефіцит прозорої інформації стримують залучення населення до операцій з цінними паперами. У післявоєнний період одним із ключових напрямів економічної політики має стати інституційне відновлення фондового ринку через посилення регуляторного нагляду, розвиток інфраструктури біржової торгівлі, розширення пропозиції інструментів для роздрібних інвесторів і формування довіри до механізмів колективного інвестування. Саме фондовий ринок може стати містком між заощадженнями громадян і потребами економіки у капіталі для відбудови.

Узагальнюючи, слід зазначити, що інвестиційна діяльність домогосподарств в умовах війни трансформується з інструмента накопичення добробуту в елемент національної фінансової стійкості. Обмеженість ресурсів, підвищені ризики та висока невизначеність звужують інвестиційні можливості населення, проте не скасовують їх стратегічної ролі для держави. Формування ефективної моделі залучення внутрішніх заощаджень потребує поєднання стабільної макроекономічної політики, розвитку фінансових інститутів, модернізації фондового ринку та зростання фінансової культури населення. Саме така взаємодія створює передумови для відновлення інвестиційної активності громадян як у воєнний, так і в післявоєнний період.

Література

1. Славкова А., Шевалдіна В. Заощадження домогосподарств та їх вплив на економіку України. *Проблеми економіки*. 2025. 1 (63). С. 342–349.

УДК 657

В.Д. Ковальчук

(Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя, Україна)

ОРГАНІЗАЦІЯ І МЕТОДИКА ОБЛІКУ ВИТРАТ НА ОПЛАТУ ПРАЦІ В УМОВАХ АВТОМАТИЗАЦІЇ ОБРОБКИ ДАНИХ

V.D. Kovalchuk

**ORGANIZATION AND METHODOLOGY OF ACCOUNTING FOR LABOR
PAYMENT IN THE CONDITIONS OF AUTOMATION OF DATA PROCESSING**